

مجتمع قلم

پروپش کاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
رتال جامع علوم انسانی

■ مجتمع قضائی خانواده ۲ تهران در یک نگاه

این مجتمع مستقر در ضلع شمال شرقی میدان ونک محدوده قضائی آن از میدان انقلاب شروع و قسمتی از شمال غربی تهران را در بر می گیرد. این مجتمع دارای ۹ شعبه بوده که به کلیه دعاوی خانوادگی اعم از طلاق، نفقه حضانت، اثبات نسب و... رسیدگی می نماید.

این تشکیلات قضائی به همت ۱۸ قاضی اداره می گردد که عبارتند از:

سید نصراله برهانی (سرپرست مجتمع) - عبدالکریم دزفولی پور (معاونت ارجاع) - سید ابراهیم حسینی (رئیس شعبه ۲۶۱) - احمد صبا (رئیس شعبه ۳۶۳) - غلامرضا نحوی (رئیس شعبه ۲۶۴) - رضا رحیمی (رئیس شعبه ۲۶۶) - عبدالرحیم استواری (رئیس شعبه ۲۶۷) - رحیم باقری زیری (رئیس شعبه ۲۶۸) - علی خرمی زاده (دادرس) - آقای جنت مکان (دادرس) «فروزان (دادرس) - آزادی ثمر (دادرس) منصوره حسینی (مشاور قضائی) - پوران علوی (مشاور قضائی) - زیلا صانعی (مشاور قضائی) - قلی زاده دلاور (قاضی اجرای احکام) - مریم محمدی نوقی زاده (قاضی اجرای احکام) - مزده شماهی (قاضی اجرای احکام).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی

ی. دی. ک

س. د. ک

«حجة الاسلام والمسلمین سید نصرالله برهانی - رئیس مجتمع قضائی خانواده ۲ تهران»

مدیریت همان مدیریت است در نوع مسؤولیت هیچ تغییری حاصل نشده است

ایشان پس از گذراندن دروس خارج از فقه و اصول فقه تحصیلات حوزوی در حوزه مقدسه قم و نجف اشرف با اخذ لیسانس حقوق قضائی از سال ۱۳۶۲ شروع به کار قضائی نمود و تا کنون در سمتهای رئیس شعبه ۱۳۲ کیفری یک تهران، رئیس دادگستری شهرری، معاونت رئیس کل دادگستری استان تهران، سرپرست مجتمع قضائی صادقیه، سرپرست مجتمع قضائی شهید قدوسی مشغول به فعالیت بوده و در حال حاضر رئیس مجتمع قضائی خانواده ۲ تهران می باشد.

■ بنظر شما شایسته سالاری در مدیریت چه نقشی را ایفا می کند؟

شایسته سالاری یک امر بدیهی و طبیعی است، باید در مدیریتها لحاظ و رعایت شود و نقش یک مدیر شایسته و لایق در پیشبرد و تنظیم امور و پیشرفت جامعه بسیار مؤثر و انکارناپذیر است.

لازم است مقدمه ای را عرض کنم: اداره مطلوب جامعه تنها با تصویب قانون ممکن نیست، معمولاً قانونگذار افراد اندیشمند و فرهیخته بوده و بویژه در کشور عزیز ایران که قانون متخذ از قانون مرقی اسلامی است، و این کافی نیست بلکه نیاز مبرم به مجریان

شایسته و متعهد داریم که خود احترام به قانون و قداست و اجرا قانون را درباره خود و دیگران حفظ نمایند یعنی در درجه اول عامل به قانون سپس آمر به قانون باشند و دیگران را به اجرا قانون دعوت کنند، احترام به قانون مداری اساس مذهب است. و شایسته سالاری از اصول مذهب است، نبوت و امامت قرین هم هستند و روز اعلان نبوت، امامت نیز اعلان می شود در زمان حیات پیامبر اسلام (ص) ولایت با شخص مبارک اوست و سپس به امامان معصوم (ص) و در زمان غیبت ولایت به فقیه و مجتهد جامع شرایط و آگاه به زمان و مدیر و مدبر و مهذب و دارای صیانت نفس می رسد و در یک کلمه ولایت فقیه یعنی شایسته سالاری و سپس مسؤولین رده پایین به نص قرآن باید قوی و امین، قوی از نظر علمی و تجربی، و امین دارای ایمان و صیانت نفس و تقوی باشند.

پس شایسته سالاری یک امر عقلی و عملی است انتخاب حسن یک امر عقلی و شرعی است و نقش مدیر شایسته آن است نیروهای متفرق را به یک سمت و سو متمرکز و آنان را به سوی کمال مطلق هدایت و با موانع و مزاحم مبارزه می کند.

■ آیا در انتخاب مدیران در تشکیلات قضائی کشور تا چه اندازه این مورد رعایت شده است؟

پاسخ این پرسش را بهتر است از مدیریتهای کلان تشکیلات قضائی جویا شوید ولی تا آنجا که می دانم در حد امکان در انتخاب مدیریتها در این دستگاه توجه و دقتی در شایسته سالاری شده و می شود و اصولاً مدیران از قضات با تجربه انتخاب می شوند و شرایط سختی که از نظر دانش و تقوی و اعتدال روحی در اسلام برای قاضی منظور شد برای مسؤولین دیگر در نظر گرفته نشده است زیرا حفظ دماء و اعراض و اموال و نوامیس مردم با اوست.

■ آیا بنظر شما در انتخاب مدیران واحدهای

حجة الاسلام و المسلمین سید نصرالله برهانی

قضائی در استان تهران شایسته سالاری در نظر گرفته شده است؟

مدیریتهای واحدهای قضائی استان تهران جدا از سایر واحدهای دستگاه قضائی نیست ولی در شهر تهران بخاطر ویژگیهای آن در مرکز حکومت اسلامی و ام القراء ایران و چون تصمیمات کلان در آن گرفته می شود و از طرفی رسیدگی به پرونده های مهم و مسؤولین رده های بالا در تهران انجام می پذیرد لذا در انتخاب مدیران، دقت و توجه لازم می طلبد و این امر نیز رعایت شده و می شود.

■ به چه علت پس از احیاء دادسراها جنبه عالی را از مدیریت مجتمع شهید قدوسی به عنوان مدیریت مجتمع قضائی خانواده ۲ منصوب نمودند؟

بالاخره در تشکیلات جدید و احیاء دادسرا جابجایی ها صورت گرفته و تشخیص این امر با شخص ریاست معظم قوه قضائیه و ریاست محترم کل دادگستری استان تهران است و بنده نیز مستثنی از دیگران نیستم، هدف خدمت به نظام مقدس اسلامی و مردم عزیز کشور است و جابجایی در سنگر خللی در عزم خدمت به مردم وارد نمی سازد.

■ آیا کارآیی شما با توجه به اینکه مدتی را در مجتمع قضائی شهید قدوسی مدیریت نموده اید در آن مجتمع وجودتان شمر ثمرتر از این مجتمع نبوده؟

مدیریت، همان مدیریت است. در نوع مسؤولیت و مدیریت هیچ تغییری حاصل نشده است تا تجربه و تخصص جدید و خاصی را بطلبد زیرا بحکم قانون مسؤولیت سرپرستان مجتمع ریاست اداری و نظارت قضائی است به اضافه خدمت در هر مسؤولیتی و پذیرش آن مستلزم وجود انگیزه و علاقه شخصی و دانش لازم و تجربه کافی و تدبیر و مدیریت و حوصله و متانت و صبر و استقامت و حلم و بردباری است بویژه پذیرش مسؤولیت و انجام خدمت در مجتمع قضائی خانواده زیرا خانواده ها در یک جو روحی و روانی و سوء ظن و پرخاشگری نسبت به هم با روان و اعصاب آشفته به دادگاه مراجعه می کنند با سایر مجتمع های قضائی متفاوت است لذا خدمت در مجتمع خانواده نیازمند شکیبایی و بردباری بیشتری است.

امید آن را داریم بتوانیم با شکیبایی و بردباری با استعانت از خداوند بزرگ در حل و فصل اختلافات خانواده ها به ویژه زوج جوان موفق و کانون خانواده را همچنان حفظ کنیم تا بتوانیم رضایت مردم که رضا، خالق در آن است جلب

زمان مدیریت در مجتمع قضائی خانواده اقدامات مهمی را انجام داده اید؟

نوآوری می‌تواند به سیاست توسعه قضائی که از اهداف ریاست معظم قوه قضائیه و مسؤولین محترم بلند پایه دستگاه قضائی می‌باشد کمک نموده و پاسخگویی نیازهای روز جامعه باشد به اضافه پیشرفت علوم و خلاقیت می‌تواند از طرق علمی به کشف جرم و مجرم کمک نماید، و قطعاً راههای علمی از راههای ظنی برای رسیدن به اقیاع وجدانی بهتر و مطمئن تر است و حجت علم ذاتی است از هر طریق علمی باشد.

■ یکی از فاکتورهای اصول مدیریت قدرت برقراری ارتباط است، آیا این اصل هم در پیشبرد مدیریت قضائی مثرتر می‌باشد؟

تمامی امور جامعه و نیازهای بشری زنجیر وار مرتبط بهم و هیچ فردی به تنهای قادر به تأمین نیازهای خود نیست و مدیریت نیز از این قاعده مستثنی نبوده و نیازمند برقراری ارتباط و تبادل نظر است. لذا می‌توان گفت مدیریت موفق است که بتواند با عوامل مربوط و دستگاه مرتبط و از همه مهمتر با مردم خوب ارتباط صحیح و سالم برقرار نماید و در کمال تواضع در خدمت مردم باشد. لذا در دستگاه قضائی نیز برقراری ارتباطات و تعامل با سایر قوا و دستگاه حکومتی جهت پیشبرد امور و بهره‌وری قضائی ضروری است.

■ بنظر شما تاکنون در انتخاب مدیران قضائی، اصل شایسته سالاری حاکم بوده است یا مدیران از قدرت برقراری ارتباط برای اکتساب پست

شکیبایی در رفع آن بکوشند و مانند آنان به زندگی مشترک سوق دهند و به کانون گرم خانواده و تربیت فرزندان هدایت نمایند.

اگر حکمیت توانست بین زوجین آشتی برقرار کند مراتب باید گزارش شود و اگر نتوانستند یا امکان سازش نبود پرونده به شعبه ارجاع می‌شود و ابتدا مدیر دفتر شعبه آن را نواقصی از دادخواست ببیند برای تسریع در رسیدگی دستور شفاهی رفع نقص می‌دهد تا خواهان بتواند در اسرع وقت در رفع آن بکوشند و در غیر این صورت اخطار رفع نقص می‌دهد در حین رسیدگی قاضی از طرفین می‌خواهد داور تعیین کنند و داور باید از نزدیکان و بستگان آنان باشد تا بتوانند با دقت نظر و ریشه یابی در حل اختلاف بکوشند و مراتب به قاضی گزارش نمایند و یا در صورتی که داوران به نتیجه مثبت نرسیده‌اند مراتب را گزارش نمایند. اگر طرفین داور معرفی نمایند دادگاه داور انتخاب می‌کند در مجتمع در واحد داوری داوران مجرب و دلسوزی هستند و سعی در سازش و آشتی دارند و هم چنین اگر دادگاه نیاز به مددکاری بدانند به واحد مددکاری ارجاع تا بتوانند از آنان در خدمت به خانواده کمک بگیرند.

■ آیا داشتن اطلاعات و تحصیلات در علوم فقهی برای تصدی شغل قضا کفایت می‌کند؟ هر علم و تخصصی جایگاه خاص خود را ایفاء می‌کند ولی چون علم فقه وسیع و گسترده است وسایلی و ابواب متعدد از باب طهارت تا باب قضا، قصاص و حدود و دیات در آن مطرح است و یکی از گرایشهای آن گرایش حقوق و قضا می‌باشد ولی چنانچه علوم دانشگاهی و علم فقه با هم باشند قطعاً مکمل هم و بسیار مطلوب خواهد بود.

بنده علوم دانشگاهی و تخصصی را در حیطه حقوق نفی نمی‌کنم و جایگاه هر یک مشخص است و مکمل هم هستند و در حال حاضر در دانشگاهها فقه و اصول فقه تدریس می‌شود و حقوق نشأت گرفته از فقه اسلامی است و در حوزه‌های علمی از علم حقوق و حقوق بین المللی و جرم شناسی و . . . بهره می‌گیرند. بنابراین نه تنها علوم دانشگاهی در علم حقوق نفی نمی‌گردد بلکه پیشنهاد می‌شود از هر دو استفاده شود.

■ آیا در کار قضائی خلاقیت جایگاهی دارد؟ در تمامی حوزه‌های فعالیت بشری خلاقیت جایگاه و نقض مؤثری دارد، و بشر امروز پیش از گذشته نیازمند ابتکار و خلاقیت است زیرا پیشرفت علوم و فنون و تکنیک ساخته و پرداخته خلاقیت و ابداعات و اختراعات بشر است و امور قضائی نیز با پیشرفت سایر علوم نیازمند تحرکات بیشتر و جدیدتری است و خلاقیت و

پاسخ این سؤال در دو بخش خدمات رفاهی و خدمات قضائی عرض می‌کنم. در بخش اول معتقدم یک مجموعه و تشکیلات را باید بر اساس احترام متقابل و خدمات متقابل اداره نمود. متقابلاً حیثیت تشکیلات و در نتیجه حیثیت هم را باید حفظ کنیم و در جو دوستانه توأم با صمیمیت به مردم خدمت کنیم و در ثانی ما در حد امکان و تلاش مان خدمات رفاهی مبنی بر پرسنل مجموعه ارائه دهیم تا از آنان انتظار کار و تلاش داشته باشیم.

ساختمان مجتمع قضائی خانواده ۲ اولاً ساختمان مسکونی بوده برای اداری ساخته نشده و در ثانی در خور و شأن قضاء و قاضی نیست به اضافه ساختمان فاقد امکانات و فاقد ظرفیت مراجعین است.

لذا از ابتداء ورود تصمیم به بازسازی گرفته ایم و الحمدلله با همت و دستورات ریاست محترم کل و معاون محترم اداری و مالی و سایرین راه پله وسیع که ظرفیت حجم مراجعین را داشته باشد و آسانسور و دستگاه سرمایش و حیاط سازی در شرف اتمام است و تصمیم داریم در آینده نزدیک تمام قسمتها و طبقات بازسازی شود تا در شأن مجتمع قضائی خانواده باشد.

ایجاد و فراهم نمودن برخی امکانات رفاهی تأسیس صندوق قرض الحسنه، چون در ایام فاطمیه (ع) تأسیس شد و بنام مبارک حضرت فاطمه (ع) نامگذاری شد سهم ارزاق نیم بهاء که نیمی از قیمت آن را مجتمع پرداخت می‌نماید و اعطاء جایزه به قاضی و کادر دفتری آن در صورت دارا بودن بالاترین آمار در هر حال ایجاد انگیزه و نشاط کاری در قضات محترم و پرسنل زحمتکش اداری.

در بخش خدمات قضائی ؟ متأسفانه ما شاهد فروپاشی بعضی از کانون خانواده‌ها هستیم و از آن رنج می‌بریم و اگر بخواهیم میزان طلاق را کاهش باید با علل و عوامل آن مبارزه کنیم نه با معلول و نباید فراموش کنیم عوامل طلاق مشکلات اقتصادی و تورم بی‌رویه و بیکاری و اعتیاد خانمان سوز و بی‌بند و باری و عدم پای بندی به موازین شرعی . . . و در یک جمله عامل عمده طلاق فقر است ولی فقر به معنی اعم، فقر عقیدتی و فقر فرهنگی و فقر مادی. سعی و سیاست کاری ما آن است که حتی الامکان مانع فروپاشی خانواده‌ها به ویژه زوجهای جوان بشویم لذا در مجتمع علاوه بر تقویت واحد ارشاد و معاضدت قضائی که سعی در ارشاد و راهنمایی مراجعین دارند واحد حکمیت و مددکاری و داوری ایجاد نموده‌ایم که ابتدا پرونده به حکمیت ارجاع، تا بتوانند ابتدا با شنیدن گفتار مراجعین و ریشه یابی اختلافات با صبر و

مدیریتی استفاده نموده اند؟

مدیریت کلان در شناسایی و انتخاب مدیران و مدیریت زیر مجموعه سازمان خود قطعاً ارتباط و رایزنی های لازم را انجام می دهند و این امر نیز لازمه تشخیص و انتخاب پست دلخواهش شخصاً به رایزنی پردازد یا به عبارتی خود را تحمیل بر مجموعه مدیریتی نماید، بنابراین به نظر می رسد در دستگاه قضائی اصل شایسته سالاری در حد امکان رعایت می شود.

◀ رضا رحیمی - رئیس شعبه ۲۶۶ دادگاه خانواده تهران

عامل عمده بروز اختلافات عدم آشنایی به حقوق متقابل

دارای فوق لیسانس حقوق جزا و جرم شناسی و علوم حوزوی تا مقطع پایان سطح و تاکنون در سمتهای، قاضی تحقیق شهرستان الیگودرز، دادرسی همان شهرستان در دادگاه عمومی، رئیس شعبه عمومی و دادرس دادگاه انقلاب اسلامی ازنا و الیگودرز و رئیس شعبه دادگاه انقلاب اسلامی خرم آباد فعالیت داشته است.

■ اختلافات خانوادگی که به اقرار مسؤولین مربوطه و به حکایت آمار روبه افزایش است معلول چه عواملی است؟

این سؤال بسیار خوبی است که شما به علتها توجه فرمودید و چرایی وجود اختلافات را مورد توجه قرار دادید اما آنچه مسلم است اختلافات خانوادگی که اکثراً منجر به نتایج ناگواری مثل طلاق و بی سرپرستی فرزندان بیگناه این خانواده ها می شود و جامعه را دچار صدمات جبران ناپذیری می نماید، به علاوه صدمات

مختلف دیگری که به آرامش و امنیت اجتماعی و اقتصادی و غیره وارد می آورد. اما آنچه مسلم است اینکه علل ایجاد اختلافات خانوادگی محدود به چند علت بخصوصی نمی شود و چه بسا در اختلافاتی که امروزه در محاکم مطرح می شود با علل و انگیزه های بسیار مختلف و متنوعی مواجه می شویم. قضات محاکم خصوصاً دادگاههای خانواده هر روز با انواع مختلف و بعضاً انواع عجیبی از اختلافات مواجه هستند که می تواند منشأ آنها را در چند مورد خاصی خلاصه و دسته بندی نمود.

یکی از دلایل عمده ای که موجب بروز اختلافات می شود و شاید کمتر مورد توجه قرار می گیرد عدم آشنایی دختران و پسران با حقوق متقابل زوجین در زندگی مشترک می باشد.

یعنی قشر عظیم جوانان آماده ازدواج در کشور جوان ما اطلاعات لازم را در مورد حقوق متقابل زوجین ندارند و در آموزشهای عمومی و یا فرهنگ عمومی جامعه نیز اطلاعات و آموزشهای لازم داده نمی شود و چه بسیار مشاهده می شود که زوجین جوان پس از ازدواج و در راهروی دادگاهها و مراجع انتظامی به حقوق شرعی و قانونی خود پی می برند. در کشاکش اختلافات است که به معنی نفقه همسر و قرار واجب التفقه پی می برند، و یا می شنوند که مهریه بمعنای شرعی و قانونی چیست؟ چه ضمانت اجراهایی دارد؟ تمکین چیست و نشوز به چه معناست و زوجه تا حد تحت ولایت و سرپرستی زوج است یا شوهر تا چه حد باید روابط خود را نسبت به دوره مجردی محدود کرده و به زن و فرزند خود پردازد؟

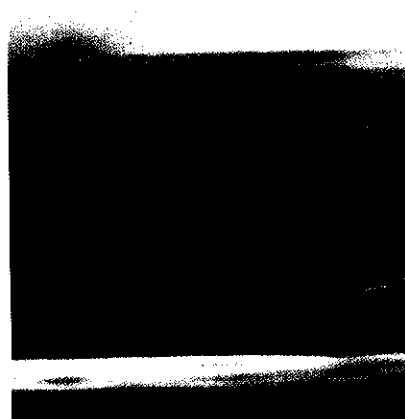
جوانان پس از بروز مشکلات از لسان روانشناسان یا قضاتی که سعی در اصلاح ذات البین دارند متوجه می شوند که چقدر علم و اطلاع آنها ناقص بوده و ای کاش فلان مطلب را قبلاً دانسته بودند! در شرع مقدس اسلام احکام مربوط به نکاح و طلاق احکامی ویژه و بخصوصی است که علم معمولی مردم به

مسائل حقوقی هم برای شروع یک زندگی کافی نیست و آگاهی های خاصی را ایجاد می کند که جامعه امروزی ما اطلاعات زیادی در این موارد ندارند. چه بسا دختران و پسرانی وجود دارند و در محاکم با آنها روبرو می شویم که اگر به حقوق و یا محدودیتهای ناشی از زوجیت آشنا بودند تصمیم دیگری اتخاذ می کردند یا نظر ایشان و یا شروط فیما بین آنها تغییر می یافت. با ملاحظه و دقت در مراتب فوق می توان به نحو اجمال به ضرورت آموزش (ولو اجباری) برای آشنایی زوجین با حقوق و قوانین مربوطه پی برد. همچنانکه برخی آزمایشات جهت اجرای عقد نکاح ضروری است بایستی به آموزشهای ضروری نیز اهمیتی حقی بیشتر از آزمایشات پزشکی قائل شد.

در دادگاه خانواده به تناسب شغلی که داشته ام این مثال را مکرراً گفته ام که البته مورد توجه اهل فن قرار گرفته است و آن هم اشاره به این نکته است که امروزه اطلاعات و آموزش از مهمترین عوامل پیشگیری از خطاها و فسادهای مادی و معنوی است چنانچه همکاران ملاحظه کرده اند که بعنوان مثال در بسته بندی یکدستگاه تلویزیون (که اخیراً بفروش می رسند) دفترچه های متعددی بعضاً به هفت زبان زنده دنیا وجود دارد که نحوه استفاده صحیح و اطلاعات لازم را به استفاده کننده می دهد و خریداران را می بیند که چقدر با دقت دفترچه ها را مطالعه کرده و بکار می بندند! چرا باید برای زندگی مشترک آنها بین دو جوان امروزی مطالعه حتی یک دفترچه یا کتابچه پنجاه برگی هم شرط نباشد و کی ضرورت آنرا گوشزد نکند آیا زندگی مشترک و تشکیل خانواده این رکن مهم اجتماعی به اندازه یک تلویزیون یا وسیله برقی و غیر آن نیاز به مطالعه و کسب اطلاع ندارند؟! ۱

بر دستگاههای آموزش و فرهنگی نظام اسلامی است که به فوریت و با احساس ضرورت نسبت به این علت مهمه ایجاد اختلافات خانوادگی اقدام نموده و آموزشهای اجباری را در مقدمات یک ازدواج بگنجانند؛ چه در سطح آموزشهای مدارس و چه در زمان فراغ الحواد و قصد جاری نمودن عقد نکاح صورت اگر واقعاً برای کانون واقعی جامعه اسلامی اهمیت هم آموزشها را اطلاعات جسته لازم کارآیی ندارد و باید به از وقوع ازدواج و ایجاد شوهر بودن یا زن بودن در گوئیم ما در بودن و پدر بودن زانی بگماریم که البته سخن در این مورد را در محل خود می توان دقیقتر و

ادامه داد.

رضا رحیمی